ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިޔުންމަތު

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2024/HC-A/137
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޒާހިދު ޢާދަން އިބްރާހީމް / ޅ. ނައިފަރު، ހަވީރީހިޔާ
- އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދޭ ފަރާތް: -
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު

ހުކުމް ތާރީޚް: 06 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1447 / 28 ނޮވެމްބަރު 2025

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

02 މުޙައްރަމް 1446

08 ޖުލައި 2024

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 4598-CVC-2022
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **މާއްދާ:** މިލްކުވެރިކަން ސާބިތުކުރުމުގެ މައްސަލަ
- **ހުކުމްކުރި ތާރީޚް:** 07 ޑިސެންބަރު 2022
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 25 ފެބުރުވަރީ 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް / ގ. ނައިފަރު، ހަވީރީހާ

ޢާރިފާ ވަޙީދު އަލީ ސަޢީދު / ސ. ފޭދޫ، ފޯރިދޫ

އިސްތިއުނާފު ދެކޮޅު ފަރާތް

-

މަދަނީ – އެދިފައިވާކަމުގެ މައްސަލަ ބަދަލުކުރުން – މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާ – ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގައި ބަދަލުކުރުން – މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – ދަޢުވާ ބަދަލުކުރުން – cause of action – ދަޢުވާގެ ބިންގާ ހުށަހަޅާފައިވަނީ ހަމަނޫން ގޮތަކަށް

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ރ. ނައިވަރު، ހަވީރީހިޔާ، ފާޠިމަތު ޒަހާން އިބްރާހީމް (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު A220197) (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ފާޠިމަތު ޒަހާން އިބްރާހީމް") ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

2. މި މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލައިގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ އެ ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާލިބޭ ރ. ނައިވަރު، ހަވީރީހިޔާ، އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] ޙާޟިރުވެއްޖެކަމުން މި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] މި އިސްތިއުނާފު ކުރިއަށް [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] exparte ކޮށް، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

3. ފާޠިމަތު ޒަހާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަކީ ރ. އިންނަމާދޫ، [illegible]، އިބްރާހީމް [illegible] ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު P9189A-04 "[illegible] ނަންބަރު 5" ކޯޗު [illegible] [illegible] [illegible] ފާޠިމަތު ޒަހާން އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާޠިމަތު ޒަހާން އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރ. އިންނަމާދޫ، [illegible]، އިބްރާހީމް [illegible] [illegible]

ބަދަލުކޮށްފައިވަނީ ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible]، ކޯޓުގެ [illegible] ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ނަމަށް ބަދަލުކޮށްދީ، ކޯޓުގެ [illegible] ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ނަމަށް ބަދަލުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާކޮށްފައެވެ.[1]

4. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު") ގެ 100 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތަށް މައްސަލައިގެ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދަޢުވާ [illegible] ދަޢުވާ ކޯޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 101 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ކޯޓު [illegible] ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް [illegible].[2]

5. ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދި 05 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[3] ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރުގެ ޖަވާބު 18 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[4] މި ހުށަހެޅުމާއި ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެފައިވެއެވެ.[5]

6. ވަގުތީ އަމުރަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން [illegible] އަދި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 103 އަދި 106 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން 26 ޖަނަވަރީ 2023 ގައި "ކޯޓު އަމުރަށް

---

[1] [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާ ފޯމު"

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 "[illegible] [illegible]" ގެ [illegible] 2 ވަނަ ނަންބަރު

[3] [illegible] ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ވަގުތީ އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު"

[4] ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ވަގުތީ އަމުރުގެ ޖަވާބު"

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 [illegible] ގުޅިގެން ނެރެފައިވާ [illegible] ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B13/VA/2022/04 (21 ޑިސެމްބަރު 2022) "ވަގުތީ އަމުރު"

އެދޭ ފޯމު" ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[6] އެ ހުށަހެޅުއްވުމާއި ގުޅިގެން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ޖަވާބު ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[7] އަދި އެއަށްފަހު، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 103 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ދަޢުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާތީ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ދަޢުވާގެ ދިފާޢު ފޯމު 13 ޖެނުއަރީ 2023 ގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[8]

7. ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އެދުނު ވަކިން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކިލު ޙާޟިރުވައި ބުނުއްވުމުގައި އެންމެ އިންސާފުވެރި ގޮތަކަށް ޝަރީޢަތުން ނުދެވޭ، ދަޢުވާކާ ފަރާތުގެ އަރިހު ޙާޟިރުވައި ބުނުއްވުނުމުން ނުކުރާކަން ނިންމަވައި، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދަޢުވާއަށް ރައްދު ހުށަހަޅަން ފުރުޞަތުދިނި ކޯޓު އަމުރަކުން އެދި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއެކު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ ތެރެއިން އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) "ކޯޓު އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއެކު ނިމުނުގޮތް" މި ނިންމުން ނިންމަވައެވެ.

8. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) "ކޯޓު އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއެކު ނިމުނުގޮތް" ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން، މި ކޯޓުން އެ އިސްތިއުނާފު ބަލައި، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/127 ޤަޟިއްޔާއިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) "ކޯޓު އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއެކު ނިމުނުގޮތް" ބާތިލުކޮށް، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/127 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކުގެ ތެރޭގައި، އަދި ޙާޟިރުވައި ބުނުއްވުން ދިނުމަށް އެދި، ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފޯމުގައިވާ ކަންކަމުގެ އަސްލަށް ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމުމުގައި މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[6] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ކޯޓު އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު"

[7] ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ކޯޓު އަމުރުގެ ޖަވާބު"

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 "ޤަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތް" ގެ ވާޤިޢާތަކުގެ ނުކުތާތަކުގެ 7 ވަނަ ނަންބަރު

9. މިހާރު މި ޝަރުޢީ އިސްތިއުނާފުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/127 ޤަޟިއްޔާއިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން، އެ ކޯޓުން ނެރުއްވި ނަންބަރު ނަންބަރު 144-B13/EN/2023/02 އަމުރު ބާޠިލުކޮށް، ޤައިދު ބާސްތުރުގައި ބުނުވާކޮށް ދިނުމަށް އެދި، ހާޒިރު ޖާމިން އިބްރާހީމްގެ ވަކާލާތުން ހުށަހަޅާ ފޯމުގައިވާ ކަންކަމާމެދު އަމުރުކުރައްވައި ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ފޮނުއްވުމަށްކަމަށް، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާއިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގެ އިސްތިއުނާފުކުރެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމެވިގޮތް

10. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ، ރ. އިންނަމާދޫ، މީރާ، އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ނަންބަރު P9189A-04 "ޖީރީ ނަންބަރު 5" ބޯޓުގެ މިލްކުވެރި ފަރާތަށް ލ. ނައިފަރު، ހަވީރީއާ، ފާޠިމަތު ޖަމާލް އިބްރާހީމް ކަރުދާހުގައި ކަނޑައަޅައި ދޭން ނިންމަވާފައެވެ.

11. މި ނިންމުމަށް ވާސިލުވުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައެވެ.

11.1. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެކްސިކިއުޝަން ބާބު "ކޯޓު އަމުރު" ގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ ހުށަހެޅުމެއް ގޮތުގައިވާނީ ފައިސާ ބާސްތުރުގައި ބުނުވާކޮށްދިނުމަށް ފައިސާދައްކާ ފަރާތުން އެދޭ ބުނުވުމުގައި، ކޯޓުން ބުނުވާކޮށްދިނުމަށް، ފައިސާދައްކާ ފަރާތުގެ ފައިސާއާއި ފައިސާގެ ތަފްސީލުތަކުގައި ބަޔާންކޮށް ކަންކަން ރިޢާޔަތްކޮށް ކޯޓުން ހުކުމް ގެނެސްދެނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި އެކަށައަޅާ، މި މައްސަލައިގައި ގޮތް ނިންމަންޖެހޭނީ ފައިސާދައްކާ ފަރާތުގެ ފައިސާއާއި ހުށަހެޅިގޮތް ޤާނޫނީ ބުނުވާކޮށްދޭކަން ރިޢާޔަތްކޮށްގެންކަން.

11.2. ސަރަޙައްދުގެ ތެރެއިން ލ. ނައިފަރު، ޝަރުޠުތަކާއި ބެލި ސަރުކާރު ހުށަ ބަރާބަރުގައި ވޭ ގެއްލުން ބައްޓަން ފަރާތުގެ ފައިސާދައްކާ ފަރާތުގައި ބަލަނީ ފައިސާ ދައްކާ ފަރާތުން ބަލާފައިވާނީ، އޭގެން

އެފަރާތަށް [illegible] ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ޖުމްލަ ގެއްލިފައިވަނީ 3,600,000/-ރ. (ތިން މިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) އަށް ކަމަށްވުމާއި، އެ ފައިސާ އެކިފަހަރުމަތިން ވިތްޑްރޯ ކުރުމުގައި އެފަރާތުން ބައިވެރިވެފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާތީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ފައިސާ އެކިފަހަރުމަތިން [illegible] އެކައުންޓުން ވިތްޑްރޯކުރިއިރު، އޭގައި ހުރި [illegible]، އެ ފައިސާ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ހަވާލުކުރިއިރު އެ [illegible] ހުރި [illegible] [illegible]، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތާއި ހަވާލުކުރި [illegible] ކަން [illegible] [illegible] [illegible].

11.3. ސަބަބަކީ [illegible] [illegible] ދ. [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ހުރި ބޭންކުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] މަތިން ޖުމްލަ [illegible]، އަދި ފައިސާ ހަވާލުކުރުމުގައި އެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެފައިވާކަމަށާއި، [illegible] ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހަވާލުކުރި 3,600,000/-ރ. (ތިން މިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) ކަމަށް ބުނެފައިވާތީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ އެކައުންޓުން އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގ މެދުވެރިކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] މަތިން 1,700,000/-ރ. (އެއް މިލިއަން ހަތްލައްކަ ރުފިޔާ) ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ބޭންކު އެކައުންޓަށް ޓްރާންސްފަރކޮށްފައިވާކަން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބޭންކު ސްޓޭޓްމަންޓުން ސާބިތުވާއިރު، ދަޢުވާ ފޯމުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ޖުމްލަ ގެއްލުނު ފައިސާ [illegible] އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގ މެދުވެރިކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] މަތިން 1,700,000/-ރ. (އެއް މިލިއަން ހަތްލައްކަ ރުފިޔާ) އާއި، ނަގުދު ފައިސާއިން 1,900,000/-ރ. (އެއް މިލިއަން ނުވަލައްކަ ރުފިޔާ) ކަމަށް ދަޢުވާ ފޯމުގައި [illegible]، ޖުމްލަ ގޮތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހަވާލުކުރި 3,600,000/-ރ. (ތިން މިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) ހަވާލުކުރުމުގައި ބައިވެރިވާ [illegible] [illegible]، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ޖުމްލަ ގޮތުން ދިންކަމަށް ބުނާ ފައިސާ ދިން ގޮތާއި، ދިން އަދަދާއި،

ހެކިވެރިއާގެ ހެކިބަހުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ފައިސާދިން ގޮތާއި އަދަދުގެ ފުށުއެރުންތަކެއް ހުރުމުން، ހެކިވެރިއާގެ ހެކިބަހާއިމެދު ސުވާލު އުފެދޭކަން.

11.4. މި ސަބަބަށްޓަކައި ރ. އިންނަމާދޫ، މީރާ، އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު P9189A-04 "މިރިރީ ނަންބަރު 5" ބޯޓަކީ ބޯޓު ގަތްކަމަށް ބުނާ ޖުމްލަ 3,600,000/-ރ. (ތިންމިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ދީގެން ގަނެފައިވާ ބޯޓެއްކަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ސާބިތުވާކަން.

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމާއި ނުކުތާތައް

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ގެ [illegible] އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ގޮތް [illegible] އަދި [illegible] އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ އަންނަނިވި 02 (ދެ) ނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

12.1. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ގެ [illegible] ހުކުމުގައި، "ރ. އިންނަމާދޫ، މީރާ، އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު P9189A-04 "މިރިރީ ނަންބަރު 5" ބޯޓު [illegible] ފާޠިމަތު ޖަނާން [illegible]" [illegible] އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ [illegible] 39 ވަނަ [illegible] ނުކުތާ [illegible]

12.2. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޤާނޫނުގެ ހަތާވީސްވަނަ ބާބުގެ ދަށުން ކޯޓު އަމުރެއް ދޫކުރެވިދާނެ ފަދައިން މައްސަލަގައި ތަންފީޒުކުރުމަށް އެދި ހާލަތުގައި ކޯޓުން ތަންފީޒުކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަންވީ މިންގަނޑު އެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ "ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާގައި ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާ ބަޔާނާއި ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މައްސަލަ ނިންމުން" ގެ މިންގަނޑުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގައި ދައުލަތު ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމުމުގައި މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންގަނޑާ ޚިލާފަށް މަދަނީ މިންގަނޑުން މައްސަލައިގެ ހުކުމްތަކުން މައްސަލަ ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާތީ، އެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަޠުބީޤުކޮށް ހުކުމްތަކުން ހުށަހެޅި ބަލައިނުގަނެވިފައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ ބާބުގައި ފަދައިން މައްސަލަގައި ތަންފީޒުކުރުމަށް އެ ޤާނޫނު ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާއި ޚިލާފު ހިނގާފައިވާކަން ބެލެން ހުރިކަމަށް ނުފެންނަތީއެވެ.

13. **ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ** ތަފްސީލުކޮށްދެމުން އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ސިވިލް ކޯޓުން ތަންފީޒުކޮށްފައިވާ އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާގައި އެދިފައިވާ ފައިސާގެ މައްޗަށްކަމަށާއި، އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުން ކޯޓުގެ ޙުކުމްތަކުގެ ގޮތް ދަޢުވާ ހުށަހެޅިއިރު، މި ދަޢުވާ އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުގެ ބަދަލު އިސްތިޢާނަތް އަދާކުރުމުގެ މައްސަލައެއްކަމަށާއި، މި ދަޢުވާ ހުށަހެޅުއްވީ އަދި މި މައްސަލައިގެ ޙުކުމްތަކުރިއްޔާއެވެ ކޯޓުގެ ތަންފީޒުކުރި ފަރާތަކީ އިސްތިޢާނަތް ދަޢުވާކުރެވޭމީހެއް ކަމަށާއި، އިސްތިޢާނަތް އުފެއްދުމުގެ ނަމުގައި ދަޢުވާތަކުރިއްޔާ ގިނަ އަދަދެއްގެ ތަންފީޒުކުރުމަށްވުރެ މި ޤަޟިއްޔާގައި ގެއްލުން ނިންމުމަށް ބޭނުނުން ކޯޓުން ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ.

14. **ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ** ތަފްސީލުކޮށްދެމުން އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ހުކުމަކަށްވާ ހިތަދުގެ ބަލަހައްޓާ ވެސް ވަކިންނެއް، ހެއްކެއް ބަލައިގަނެވުނީ، ހިނގާފައިވާ ފުރުޞަތު ނުދީކަމުން ދަޢުވާކުރާ އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތުން ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ މަދަނީ މިންގަނޑުން

ސާބިތުވާން ނެތްކަމަށް ސަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ފާހަގަކުރުން ނުކުތާތަކުގެ 16 ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން 17 ވަނަ ނަންބަރުގެ ނިޔަލަށް ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ނުކުތާތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށާއި، ސަރީޢަތުން މިފަދައިން ކަނޑައަޅާފައި ވިޔަފާރީގެ ހިމާޔަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގައި، މަދަނީ ދިނުމަށް މައްސަލަ ސާބިތުކުރަންޖެހޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ.

15. އިނގިރޭސިވިލާތުގެ Football Dataco Ltd v Smoot Enterprises Ltd[9] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަލާލާއިރު އިސްޓިޔުނިކާ ފާޅުކޮށް ބުނެފައިވާ ގޮތުން ޑޭޓާބޭސްއެއް ކަމަށް ބުނެވޭ ލިސްޓެއް ބަލަހައްޓައި ގެންގުޅޭ މީހާ ދައްކާލަން ޖެހޭ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކުރެވޭ ގޮތަށް ބަހައްޓައި ނުވަތަ ސަރީޢަތުގެ ބައިވެރިއެއް ދެކޭ ގޮތަށް ދައްކާނުލެވޭ ބައިވެރިއެއް ޑޭޓާބޭސްގެ މަސައްކަތުގެ ތަރުތީބު ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތަކަށް ތަރުތީބުކޮށް ހިޔާލުގެ ތަފްސީލު ބެލުމަށް ފައިސާ ޚަރަދުކުރެވޭނަމަ ހަމައެކަނި ތަރުތީބު ތަފްސީލު ބަދަލުކުރާ ބައެއް ދަށުން ބުނެވޭ ޑޭޓާބޭސް ލިސްޓެއް ބަލަހައްޓައިދޭ މީހާގެ ތަރުތީބުކުރާ މުއްދަތަށް ވަކި ފާހަގަކޮށްދޭ ބައިވެރިއަކަށް ދެކޭ ދަތިކަމެއް ވާނަމަ ބައިވެރިއަކު ޙައްޤު ލިބޭނޭކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތާއި ޤަބޫލުކުރުމަކީ ހަމަތަކުގެ ތެރެއިން ހޯދިދާނެ ކަމެކެވެ.

16. މި މައްސަލައިގައި ޙާދިސާ ޖެހުން އިސްތިރީ ބާކީގެ އިސްތިރީ ބަލިކުއްޔަށް -/3,600,000ރ. (ތިންމިލިއަން ހަލާކް) ބަދަލުކޮށްފައިވާކަމުގެ ވާހަކަ ބުނެ، އެ ފައިސާގެ މިންވަރާއި އެ ފައިސާގެ ޒިންމާ ބަޔަކު އަދާކުރަ ވާތީއެ، އެކަމުގައި ދެބައިގެ ބައިވެރިން ދިނުމަށް ހުށަހެޅިގެން ބަދަލު ހޯދުމަށްދެކޭކަމަށާއި، މިއިން ކޮންމެ ފަރާތަކުން ސާބިތުކުރަން ފަދަ ހަރަކާތްތައް ހުށަހެޅިކަމަށާއި، މިހެން އިތުރުން ސަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހިތުން ފަރާތަކުން އާދަކުރަމުން، އެހެ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ގެ ސިވިލް އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނަންބަރު 144-B13/VA/2022/04 "ވެރިކު އަމުރު" ނަންބަރުގައި ހިއްސާކުރެވިފައިވާ ކަނޑައެޅުމުގެ ތެރެއިން ސަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ

---

[9] [2011] EWHC 973 (Ch)

ނުކުތާތަކުގެ 8 ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ވާޤިޢާކަމަށާއި، ޗެކް ގެއްލުނު ވެސް ދިނުމަށްވާކަމަށާއި، ފައިސާ ދޫކުރަން ބުނެ ބޭންކަށް ސްޓޮޕްޕޭމަންޓާއި 02 (ދޭއް) ހަފްތާދުވަހުގެ ތަނުދުގެ އިތުރުން، ޗެކް ގެއްލުނު ވެސް ޗެކުގެ ބަރާން އިސްތިރިފާ ކަށަވަރު އިސްތިރާ އަދިވެސް ފައިސާ އިންކާރުކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އެ ވަގުތު އަދި ހުރަހަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ އަދި ހުރަހަށް ހުށަހަޅާފައިވާކަން، މި މާލީ މުޢާމަލާތުގައި ނިސްބަތްވާ ޗެކުގައި ބުނެފައި، ބަޔާންކުރައްވައި ހިނގި ޗެކް ގެއްލުނު ވެސް ދިނުމަށް ބަރާން އިސްތިރިފާ ފައިސާ 3,600,000/-ރ. (ތިންމިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) ދަޢުވާކޮށްފައިވާކަން ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާކަމަށް ނިންމާފައިވަނީ ކަރުދާސްތަކުން.

17. ކަން މިހެން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވާކަމަށާއި، މަދަނީ މިންގަނޑުން ދައުވާ ސާބިތުނުވާކަމަށް ނިންމާފައިވަނީ މި މާއްދާއާ ޚިލާފުކޮށްކަމާއި، އެ މާއްދާ ތަޠުބީޤުކޮށް ހެކިބަޔާންތަކަން ހޯދާކަން ބަދަހިކުރެވިފައިވާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތުމާ ޚިލާފަށް ބާރުސާތުގައި ބުނުމުގެ ބާރު އެ ޤާނޫނު ތަފާސްގޮތުގައި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާއި ޚިލާފަށް ޙުކުމް ކުރެވިފައިވޭ.

18. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅައިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ އާއި އެ ބުނުމަކީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ހައިރު ބާރުސާތުގައި ބުނުމުގެ ބާރު އެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާއި ޚިލާފަށް ބުނުމުގެ ބާރުލިބިގެން ނުވާކަމާއި، އެ ބުނުމުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ތަޠުބީޤުކޮށް ހެކިބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަޔާންކުރެވިފައިނުވާކަމާއި، އެ ބުނުމު ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު، މި މުޢާމަލާތާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ފުރިހަމަވާ މުޢާމަލާތެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި، މި މުޢާމަލާ އޮތުމަށް ބާރުލިބިގެންވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގ ޤާނޫނު) (މިގޮތަށް ފަހުން

"ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު") ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށްދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

19. މި މައްސަލައިގައި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ކުރަ އިސްތިއުނާފުގެ އަރީގައި، ޖަވާބު ދޭންޖެހޭ އަންނަނިވި 02 (ދޭއް) ސުވާލަކެވެ. އެއީ،

19.1. ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އުފުލައިފައިވާ ދަޢުވާގެ މައްޗަށް ނުވަތަ ނޫންތޯއާއި،

19.2. މި މައްސަލައިގައި ހުކުމް ވަޒަންކޮށް ހުއްޖަތް ބިނާކުރެވިފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ ބާބުގައި އަދި ހާސިލުގައި ޙުކުމްކޮށްފައިވާ އެ ޤާނޫނު ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނުގެ މަގު ބަލާއިރު ނޫނީ ޚިލާފަށް ނުވަތަ ނޫންތޯއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނާ ބުނުން

20. އިސްތިއުނާފުވެރިޔާ ފާހަގަކޮށް ނުކުތާގައި ބުނެފައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގެ ނަޒަރުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ނަންބަރު P9189A-04 "ހިރިގި ނަންބަރު 5" ގޯތީގެ މިލްކުވެރިޔާއަކީ ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުން ދަޢުވާކޮށް ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމްކޮށްފައިވަނީ، އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ އެގޯތީގެ މިލްކުވެރިޔާކަމުގައި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ދަތުރުކުރުމަށް، ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން އުފުލައިފައިވާ ދަޢުވާގެ މައްޗަށް، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނުވަތަ ނޫންތޯއެވެ.

21. މިއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށްޓަކައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޢިބާރާތަށް ބަލައި، ސިވިލް ކޯޓުގައި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް [illegible] ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއާއި، [illegible] ނަޒަރުކުރަންޖެހެއެވެ.

22. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ ހިނދަކު، ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައެއް ނިންމުމުގައި، [illegible] ކަނޑައަޅައިގެންނުވާނެއެވެ. [illegible] ކަނޑައަޅައިގެންނުވާނެއެވެ.

23. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ މަފްހޫމަކީ މައްސަލަތަކުގައި އެދިފައިވާ ދަޢުވާގެ [illegible]

24. [illegible]

25. [illegible]

[illegible] 3,600,000/-ރ. ([illegible]) [illegible][10]

26. [illegible][11]

26.1. [illegible] "[illegible] 5" [illegible]

26.2. [illegible] "[illegible] 5" [illegible]

27. [illegible] 02 ([illegible]) [illegible] "[illegible] 5" [illegible]

---

[10] [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]"

[11] [illegible] "[illegible]" [illegible] "[illegible]"

ކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ، އަދި ބޯޓުގެ މިލްކުވެރިކަން ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމަށް ބަދަލުކޮށް، ބޯޓުގެ ރަޖިސްޓަރީ އެ ފަރާތުގެ ނަމަށް ބަދަލުކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައެވެ.

28. މި މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އިބްރާހީމް ޢުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ "[illegible] ނަންބަރު 5" ބޯޓާއި ބޯޓު [illegible] ކުރާ ޖުމްލަ -/3,600,000ރ (ތިންމިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުވާކަމަށެވެ.[12] މި ސަބަބަށްޓަކައި، މި ބޯޓުގެ މިލްކުވެރިޔަކީ ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލަ ފައިޞަލާކޮށްފައެވެ.

29. މި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]، ބޯޓާއި [illegible] [illegible] މުޢާމަލާތު ހިންގުމުގެ [illegible]، "[illegible] ނަންބަރު 5" ބޯޓު ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ އިބްރާހީމް ޢުމަރުގެ ނަމުގައިކަން އެނގެއެވެ. މިކަމުގައި އެއްވެސް ބަހުސެއްނެތެވެ. އަދި މި ދަޢުވާ ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް އުފުލާފައިވާތީވެސް އިބްރާހީމް ޢުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ މި ބޯޓު ގަތުމަށް ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް، އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible]، އިބްރާހީމް [illegible] މި ބޯޓު [illegible]، މި ބޯޓު އިބްރާހީމް [illegible] ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާކަން ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

30. މި ޙަޤީޤަތްތައް މިފަދައިން ހިނގާފައިވާކަމުގައި ދެކި، ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ [illegible] [illegible] އެއް ގޮތަކީ، ބޯޓުގެ މިލްކުވެރިކަމުގައި ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވަމެވެ. ދެވަނަ އޮތުމަކީ، މި ބޯޓުގެ ރަޖިސްޓަރީ ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ނަމަށް ބަދަލުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމެވެ.

31. ދެވަނައަށް އެދިފައިވާ އެދުން ފުރިހަމަވެގެންވާނީ، ފުރަތަމަ އެދުން އެދުން ފުރިހަމަވެގެންނެވެ. [illegible]، ބޯޓު ގަތުމަށް ފައިސާ ދިނީ ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ކަމުގައިވާތީވެ، ޤާނޫނީ [illegible] ތެރެއިން، ބޯޓުގެ މިލްކުވެރިކަމުގައި ފާޠިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ކަމުގައި ކަނޑައެޅިގެން ދިއުމެވެ. އަދި މިކަން މިފަދައިން

---

[12] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 "[illegible]" ގެ [illegible] [illegible] 17 ވަނަ ނަންބަރު

ކަނޑައެޅިގެންދާނަމަ، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަތިން ކޯޓުގެ ރަޖިސްޓަރީ ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ މައްސަލަ ބަދަލުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމެވެ. މިއީ މި މައްސަލައަކީ ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްއަށް ކުރިއަށްދެވޭނެތީ ދަރަޖައިގެ، ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ދަރިންގެ ސިއްޙަތާ އެއް ރަށުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް، މައްސަލައިގައި ކޯޓުން ދެކޭނެ ގޮތް ތަފާތުވެގެންދާނެ ގޮތަށެވެ.

32. އިސްވެ ބަޔާންކުރި ފަދައިން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ، ކޯޓު ގޮތުން ބޭނުން ޖުމުލަ 3,600,000/-ރ. (ތިންމިލިއަން ހަލައްކަ ރުފިޔާ) ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ދީގެން ކަނޑައަޅާ ޙުކުމްކޮށް ސާބިތުނުވާތީ، މި ކޯޓުގެ މުއްދަތުތެރޭގައި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ހަވާލުގައި ކަނޑައަޅައިދީފައިން ނުވާކަމުގައެވެ.

33. އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުން މި ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ކޯޓުގެ މުއްދަތުތެރޭގައި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ހަވާލުގައި ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ހައްޤުން ހުރަހަށްވާ ދަރިންގެ ސިއްޙަތު، އެދިފައިވާ ހައްޤުގެ ތަރައްޤީން ހަވާލުގައި ދެކެވޭ. މިއީ މަރަޙަލާ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ މިވާހަކަ، ޙަސްބުވާ އެދިފައިވާ ހައްޤުގެ ދަރަޖަ ހައްޤުގެއް، ނުވަތަ ޙަސްބުވާ އަދިން ހައްޤުގެ އިޖުރާއަތު އެހެން ހައްޤުތައް ދިނުންވާކަން ބެލުމުން ޤާނޫނީ ހަމައެއް ތަރުތީބުކުރެވޭ ނޯންނާނެއެވެ.

34. މި ނިންމުމުގެ އަމިއްލަ އިޖުރާތް ފުރަގަސްކުރެވިފައިވާ ކަމަށް، މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމުމުގައި "މިހިރީ ނަންބަރު 5" ކޯޓަކީ އިބްރާހީމް އުމުރުގެ ނަމުގައި އެ ހިސާބު ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައިވާ ކޯޓުއްކަމުގައި ބައްލަވާ ހުކުމް ތަކުރާރުކުރެވުނުކަމެވެ. އެހެނީ، ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ހައްޤުން މި މައްސަލަ ހުރަހަށްވާފައިވާތީ، އިބްރާހީމް އުމުރުގެ ނަމުގައި ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައިވާ "މިހިރީ ނަންބަރު 5" ކޯޓު އިބްރާހީމް އަމިއްލަގެ ނަމުގައި ތަޙުޤީޤުކުރެވުނު ގޮތުގެންކަން ދަރުވާއިން އެނގެން އޮތީއެވެ. އަދި ފާތިމަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް މި ދަރުވާ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއިރު، މި ކޯޓުގެ ތަޙުޤީޤީ އިބްރާހީމް އަމިއްލަގެ މައްސަލަ ބަދަލުކުރުމަށްވާކަން ދަރުބަރުވާއި މަރުޙަލާ އުޅުނުދޫކޮށް ބުނާ ވާޖިބުގެ ތަކެތީގެ ދަލީލުތަކުގެ އެނގެއެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤާނޫނު [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

35. މި ނުކުތާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ ބާބުގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤާނޫނު [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

36. ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] ބާބު "[illegible] [illegible]" ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،[13] މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

37. [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" ގެ [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

38. މި ފަދައިން [illegible] [illegible]، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[14]

---

[13] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 "[illegible] [illegible]" ގެ [illegible] [illegible] 15 ވަނަ [illegible]

[14] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާ އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ ބާބު

39. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކުރަނިވި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޙަވާލާދީ، ފާހަގަކޮށްފައިވާނީ އެ މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭނީ ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދައުވާއި، ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ބިނާކޮށްގެން ނިޔާއެއްކަނޑައަޅަންވާނެކަމަށެވެ.[15]

40. އަދި ސާފުވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ދެކެވިފައިވާ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] [illegible]ގައި [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible].

41. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ މި މާއްދާއަށް ތަފްސީލީ [illegible] ދިނުމަށް، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު އެކުލަވާލިއިރު، އެއާ އެއްގޮތަށް [illegible]،[16] [illegible] [illegible]ގައި [illegible] [illegible] [illegible]ކޮށްފައިވާ އިނގިރޭސިވިލާތުގެ The Civil Procedure Rules 1998 އަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގައިވެސް ހަމަ މިފަދައިންނެވެ.[17]

42. [illegible] [illegible]ގައި [illegible] އޭގެ [illegible] ކޯޓުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑު Football Dataco Ltd and others v Smoot Enterprises Ltd ޤަޟިއްޔާގައިވެސް (a Cyprior Co) and another[18] ގެ [illegible].

---

[15] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] 4598-CVC-2022 "[illegible]" [illegible] 15 ވަނަ [illegible] "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

[16] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] 06 [illegible] 2022 ގައި [illegible] [illegible]. މި މާއްދާއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (default judgment obtained by making an application) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މާއްދާގެ (1) ވަނަ [illegible] 12.12 ގެ (1) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

"Where the claimant makes an application for a default judgment, the court shall give such judgment as the claimant is entitled to on the statement of the case"

[17] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

"12.11(1) Where the claimant makes an application for a default judgment, judgment shall be such judgment as it appears to the court that the claimant is entitled to on his statement of case"

[18] [2011] EWHC 973 (Ch)

43. މި ޤަޟިއްޔާގައިވަނީ، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ބާވަތުގައި ކޯޓުން ކުރާ ހުކުމަކީ މައްސަލައިގެ މެރިޓަށް ކުރާ ހުކުމެއްނޫން ކަމުގައެވެ. ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދުމުން ކޯޓުން ކުރާ ހުކުމާއި މައްސަލައިގެ މެރިޓަށް ކުރެވޭ ހުކުމުގެ މައިގަނޑު ތަފާތަކީ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކޮށްދިނުމަށް އެދުމުން ކޯޓުން އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާގެ މެރިޓާއިމެދު ގޮތެއް ކަނޑައަޅަން ނުޖެހޭނެކަމެވެ. މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކާމެދުވެސް އަދި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ނުކުތާތަކާމެދު ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކޮށް ގޮތެއް ކަނޑައަޅަން ނުޖެހޭނެކަމެވެ.[19]

44. މިކަން އިތުރަށް ތަފްސީލުކޮށް މި ޤަޟިއްޔާގައި ދީފައިވާ މިސާލުގައިވަނީ، ހ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ށ ފަރާތުން [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (to give a judgment in default) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[20]

---

[19] [illegible] 16 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި [illegible]

"Default judgment is not, in any circumstances, a judgment on the merits. It is in that respect to be contrasted both with judgment after trial and with summary judgment. The essential distinction between default judgment and a judgment on the merits is that the court is not when asked to give default judgment called upon to form any view about the merits of the Claimant's claim, whether as a matter of fact or law."

[20] [2011] EWHC 973 (Ch) ގެ 17 ވަނަ ޕެރެގްރާފު

45. ބަޔާންވެދިޔަ ކަންކަން، އަދުލުން މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/282 **ޢަބްދުﷲ ޝަރީފް އަސްކަރު ވ. ޕޯސްޓް އިންޓަރޕްރައިޒް** ގެ ޝަރީޢަތުގައިވެސް ތަފްސީލުކޮށްދީފައިވާނެއެވެ.[21]

46. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން ދައުވާ ހުށަހެޅުމުގައި ދަޢުވާކުރާފަރާތުން އުފެދުން، ދައުވާއާއި، ދައުވާގެ ތަފްސީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުން ކޯޓުން ދިރާސާކުރުމަށްފަހު ކަމަށް ބަޔާންކުރާނީ، މިފަދައިން ދައުވާއާއި، ދައުވާގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ބަލައިގެން، cause of action (ދައުވާ އުފެދުމުގެ ހުއްދަކަމާ ޤާނޫނީ އަސާސް ނުވަތަ ސަބަބު) އޮތުމަކީ، އަދި ދައުވާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އެއްޗަކީ، މައްސަލައިގެ ޝަރުޢީ ބަޔާންތަކެއް، ކޯޓުން ދެކެއް ނިންމާނިކަމުގައި މި މައްސަލާގެ ވީނަ ނިންމުންތަކުގައިވެއެވެ.[22]

47. މި މައްސަލައިގައި cause of action މި މަފްހޫމް ބަޔާންކުރުމަށް ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

48. ދައުވާގައި އަސާސް ނުވަތަ cause of action އޮތުމަކީ، ފާހަގަ ކުރަން ދައުވާ އުފެދުމުގެ ބައިގެ ހިމެނޭ ފާހަގަކުރާ ނުވަތަ ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތަކުގެ މަޢުލޫމާތަކެވެ. މިއީ އެއް ފަރާތުން އަނެއް ފަރާތުގެ މައްޗަށް ސާބިތުކޮށް ހިއްސާކުރާ ބައެއް ހުރިހާ ބަޔާންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ ކަމަކަށެވެ.[23] ދައުވާކުރާފަރާތުގެ އަސާސް ނުވަތަ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ބުނުމަށް ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކުރާ ދައުވާއާއި، އެކަމާ ގުޅޭ ފަރާތްތަކާ ބެހޭ މައްސަލައެއް، ނުވަތަ ގުޅުން ހުރި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ހުރިހާ ދައުވާއެއްވެސް ހިމެނެއެވެ. އަދި އެކަމަށް ބައިވެރި ފަރާތްތަކާއި ހުރިހާ ކަމެއް ހުރިހާ ގޮތަކަށް ބަލައިގެން އެއީ ދައުވާއެއް ސާބިތުކުރެވޭ އަސާސެއް އޮތް ޤާނޫނީ މައްސަލައެއް ކަމުގައި

---

[21] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/282 (ޢަބްދުﷲ ޝަރީފް އަސްކަރު ވ. ޕޯސްޓް އިންޓަރޕްރައިޒް) ގެ ފައިސަލާގެ 58 ވަނަ ޕެރެގްރާފުން 71 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގެ ނިޔަލަށް

[22] އިނގިރޭސިވިލާތުގެ Civil Procedure Rules ގެ Rule 12.11(1) އާ ބައްލަވާ؛

Sloutsker v Romanova [2015] EWHC 2053 (QB) ގެ ނިންމުމާއި،

Brett Wilson LLP v Person(s) Unknown, Responsible for the Operation and Publication of the website www.solicitorfromhelluk.com [2015] EWHC 2628 (QB) ގެ ނިންމުމާއި،

Advertising Standards Authority Ltd v Mitchell (No 3) [2019] EWHC 1958 (QB) ގެ ނިންމުމުގައި ކަށަވަރުކޮށްފައިވެއެވެ.

[23] Civil Procedure Rules 3.4 (2) (a)

ޙަޤީޤަތްތައް ދަޢުވާގައި ހިމެނުމެވެ.[24] މިސާލަކަށް އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ހުށަހަޅާ ދަޢުވާއެއްނަމަ، އެއްބަސްވުމެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަމާއި، އެއާ ޚިލާފުވެފައިވާކަމާއި އަދި އެކަމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުން ބަޔާންކުރަންޖެހޭނެއެވެ.[25]

49. ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވާ ބަޔާނުގައިވެސް، ދަޢުވާގައި ޤާނޫނީ އަސާސް އޮތްތޯ ބެލުމަށްޓަކައި، ދަޢުވާކުރުމުގެ ސަބަބެއް އެ ދަޢުވާގައި އުފެދިގެންވޭތޯ ބަލަންވާނެއެވެ. ދަޢުވާގެ ތަފްސީލުގައި ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ހާމަނުކުރާނަމަ، ނުވަތަ ދަޢުވާއަކީ ކޯޓުގެ އިޖުރާއަތުގެ ނަހަމަ ބޭނުން ހިފުމަށް ނުވަތަ އެނޫން ގޮތަކަށް އިންސާފަށް ހުރަސްއެޅޭފަދަ ދަޢުވާއެއްކަމަށް ފެނޭނަމަ، ނުވަތަ އެ ދަޢުވާއަކީ ޤަވާޢިދާއި އުސޫލުތަކާއި، ނުވަތަ ކޯޓުގެ އަމުރާ ޚިލާފު ދަޢުވާއެއްނަމަ، އެ ދަޢުވާގައި ޤާނޫނީ އަސާސެއް ނުވަތަ cause of action އެއް ނެތްކަމަށް ބަލައި، އެގޮތުގެ މަތިން މައްސަލަ ނިންމުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދެއެވެ.[26]

50. ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލު ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލަ ނަންގަވާ ބަޔާނުގައި، ދަޢުވާގައި އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް، އެއާ ގުޅޭ މާއްދީ ޙަޤީޤަތްތަކެއް، ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތްނަމަ، ދަޢުވާކުރު [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނިންމުމުގެ [illegible] [illegible] ނެތެވެ.[27]

51. ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލު ޝަރީޢަތަށް [illegible] [illegible] [illegible]، ދަޢުވާގައި ޤާނޫނީ އަސާސް ނުވަތަ cause of action އެއް އޮތްތޯ ބެލުމުގައި، ދަޢުވާ ބިނާކޮށްފައިވާ ސަބަބާއި ގުޅޭ ވާޤިޢާތަކާއި، އަދި [illegible] ފަރާތަކީ ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ޤާނޫނު [illegible] މަތިން

---

[24] *Three Rivers District Council and others v Bank of England* (No3) [2001] 2 All ER 513

[25] Adrian Zuckerman, *Zuckerman on Civil Procedure: Principles of Practice* (4th edn, Sweet & Maxwell 2021)

[26] މިކަން Civil Procedure Rules ގެ 3.4 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި ޤަވާޢިދުތަކުގައި ކޯޓަށް 'statement of claim strike out' ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިދީފައިވާކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިކަން އިތުރަށް، މި ޤަޟިއްޔާގައި *Three Rivers District Council and others v Bank of England* (No3) [2001] 2 All ER 513 ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[27] *Lux Locations Ltd v Zhang (Antigua and Barbuda)* [2023] UKPC 3

ނަގައިދެވޭނެ [illegible] ކޯޓުން ބަލަންވާނެއެވެ. ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ ޤާނޫނީ ބިނާއެއްނެތްނަމަ، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމަށް [illegible] ކަނޑައަޅާނެއެވެ.

52. ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން [illegible] ދަޢުވާގައި، cause of action އޮވެ، އަދި ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި މިފަދައިން މައްސަލަ ނިންމުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދޭނީ، ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދީ، ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާތީއެވެ. ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް ޤާނޫނުގައި [illegible] މުއްދަތުގައި ދިފާޢު ހުށަހަޅައިފި، މުއްދަތު ފާއިތުވެ ފަހުން ދިފާޢު ހުށަހެޅިޔަސް އެ ހިނދު އެ ދިފާޢު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 ([illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެކަމެއް އެ [illegible] [illegible] ކަމުގައިވާކަމެވެ.[28]

53. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރުމުގެ [illegible] [illegible]، އެ މާއްދާގައި [illegible] ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާއަށް [illegible]، ދަޢުވާ ލިބުނުކަމުގެ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ ނުވަތަ އެ ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ؛ އަދި އެކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާނަމަ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިގެން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރެވޭނެކަމެވެ.

54. އިނގިރޭސި ވިލާތުގެ The Civil Procedure Rules ގައި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމް ކުރެވޭނީ ހަމައެކަނި، ދަޢުވާ ލިބުނުކަމުގެ ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ ނުވަތަ އެ ދަޢުވާއަށް ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ؛ އަދި އެކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާނަމަ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިގެން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ޙުކުމްކުރެވޭނެ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[29] މި

---

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 ([illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[29] އިނގިރޭސިވިލާތުގެ The Civil Procedure Rules 1998 ގައި [illegible] މާއްދާގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

Section 12.3 (1) The claimant may obtain judgment in default of an acknowledgment of service only if at the date on which judgment is entered—

ރޫލްސްގައި " [illegible] [illegible] ޙުކުމްކުރާ ދުވަހާއި ހަމައަށް" ނުވަތަ "at the date on which judgment is entered" މިފަދައިން ހިމަނައި، މި ބަދަލު ގެނެސްފައިވަނީ 06 އޭޕްރީލް 2020 ގައި ރޫލްސްއަށް ގެނެވުނު އިސްލާހުންނެވެ.[30]

55. އިނގިރޭސި ވިލާތުގެ The Civil Procedure Rules ގައި "[illegible] [illegible] ޙުކުމްކުރާ ދުވަހާއި ހަމައަށް" (at the date on which judgment is entered) ދިފާޢެއް ހުށަހަޅާފައިނުވުން، ނުވަތަ ދަޢުވާއާ [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި [illegible] ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]. މި [illegible] at the date on which judgment is entered

---

(a) the defendant has not filed an acknowledgment of service or a defence to the claim (or any part of the claim); and

(b) the relevant time for doing so has expired.

[illegible] 06 އޭޕްރީލް 2020 [illegible] 115 [illegible]

(1) The claimant may obtain judgment in default of an acknowledgment of service only if—

(a) the defendant has not filed an acknowledgment of service or a defence to the claim (or any part of the claim); and

(b) the relevant time for doing so has expired

[30] Words in rule 12.3(1) inserted (6.4.2020) by The Civil Procedure (Amendment) Rules 2020 (S.I. 2020/82), rules 1(1), 3(a)

އޮތްނަމަވެސް، އެ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ކުރިން އެ މާއްދާ އޮތްގޮތުން ނަޒަރުކޮށް، އެގޮތުގެ މަތިން މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާ ހަރުދަނާކޮށްފައިވާތީއެވެ.

56. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގައި ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ، ދިފާޢު ހުށަހެޅިފައިނުވާ ސަބަބު ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ބަޔާންކުރަންޖެހޭނީ ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމް ޤާބިލުކުރުމަށް އެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އިޖުރާއާތުގެ ބާޠިލުވެއްޖެނަމަ. މިފަދައިން މި ބައިނަލްއަޤުވާމީ، ޤަވާޢިދު ޝަރީޢަތުގައި ފާޅު ބުނެވޭ ޤާބިލުކުރުމުން ނޫނީ ތަފުސީލުކުރުމުގެ އިޖުރާއާތުގައި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި އޮތިއްޔާ. އެއީ، ދަޢުވާ ފަރާތުގެ ދައުރު ޝަރީޢަތުގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް، މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 124 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ބަދަލުކުރުމުން ނުވަތަ ޤާބިލުކުރުމުން އެއް ހުށަހެޅުން ނިންމުމުގައިވާ ބައެއް، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޝަރުޠުތައް މުޤައްރަރުކުރެވިއްޖެނަމަ ވަކިން ގަވާއިދުތަކާއި ބަހުސްކުރުމުގެ،[31] އެ ނިންމުމެއް ޤާބިލުކުރުން ނުވަތަ ބަދަލުކުރުން ނިންމުމުގެ ކަރުދާސްތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ބަދަލުކުރުމުގެ ބާރު ދަޢުވާގެ މަޤްޞަދުން ބިނާކޮށް، ދައުވާއާ ގުޅޭ ދައުރު ޝަރީޢަތުގައި ބަހުސްކުރުމުގެ ކުރިން ޤާނޫނުގެ ބާރު ދީފައިވޭ، މައިގަނޑު ދައުވާއާ ގުޅޭ ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގައި ޤާނޫނީ އަސާސެއް ނުވަތަ cause of action އެއް އޮންނަން ޖެހޭ ބަޔާންކުރުމެއް ނުކުރެވޭ. މިގޮތުން ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މުހިންމު ވަޒީފާ ދައުވާގައި ހިމެނިފައި، ދައުވާ ބިނާކުރެވޭ އަސާސީ ސަބަބުތަކެއް މައްޗަށް ބިނާ (reasonable grounds to bring litigation) ބަޔާނެއް، ކަނޑައެޅުމަށް ޤާބިލުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު، އެއް ގޮތަކަށް ޤާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން ނަގައިދޭ ގޮތަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ބަޔާން ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެއެވެ.

---

[31] ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާ ދިފާޢު ހުށަހެޅުން އުޅަނދުފަހަރު ސަބަބުތަކުގެ ހުށަހަޅައި، ނަމަވެސް ޙުކުމް ކުރެވޭ ނަމަވެސް ބާޠިލުކުރެވޭނެ ދައުވާ ދިފާޢު ދިފާޢުކުރުމުގައި ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ފުރުޞަތު ދޭންޖެހޭ އުޅަނދުފަހަރު ސަބަބުތައް ބަޔާންކުރެވިފައި ކަނޑައަޅާ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރެވޭނެ ސަބަބު ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

57. ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނިންމުން ބިނާވަނީ ދަޢުވާގައި އެކަށީގެންވާ ޝަރީޢަތް ނުވަތަ cause of action އޮތްތޯއާ، އަދި ދަޢުވާގައި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށްވާއިރު، މިފަދަ ނިންމުން ނިންމުމުގައި، މައްސަލައިގެ [illegible] ހިނގާ [illegible] [illegible] ދަރަޖަކަށް އަދި ހުރި ވަޒަންކޮށް، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާ "[illegible]" ސާބިތުވުމަށް ބަލަންޖެހޭނެ [illegible] ނުދާނެއެވެ. އެހެނީ، މި ނިންމުމަކީ ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލަށް ބަލާކަށް [illegible].

58. މި މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ދަޢުވާއާއި [illegible] [illegible] [illegible] ވަޒަންކޮށް، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] 5" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[32]

59. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ [illegible] cause of action [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 46 ވަނަ [illegible] [illegible] 57 ވަނަ [illegible] [illegible]

---

[32] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 "[illegible] [illegible]" ގެ 17 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

ކަންކަން އެ ދައުވާގައި [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]، ޤާނޫނު [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible].

60. މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] ނަންބަރު 5" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] ނަންބަރު 5" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

61. މި މައްސަލައިގައި ދައުވާލިބޭ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] މި މައްސަލައިގެ [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] 32 [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށު [illegible] އަދި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

62. މީގެ އިތުރުން އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/127 ގެ [illegible] [illegible]، އަދި މި [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މި ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް

63. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ސިވިލް ކޯޓުން ކުރައްވާ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރުމަށާއި، މި މައްސަލައަކީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ފުރިހަމަވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގައި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމްކުރުމަށްޓަކައި، މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހަވާލުކުރުމަށެވެ.

64. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ އަލީގައި، މި މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނީ ސިވިލް ކޯޓުން ކަމުގައި ދެކެވޭތީ، އިސްވެ ކަނޑައެޅުނުފަދައިން [illegible] [illegible] ތެރެއިން މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ފަރާތުން [illegible] ދަޢުވާއާއި ދަޢުވާގެ ތަފްޞީލުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމަށް ދިރާސާކޮށްލުމުގެ ފުރުޞަތު މައްސަލައިގެ ފަރީޤުން ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި، މި ނިންމުމުގެ 59 ވަނަ ނުކުތާގައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible]، މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] ދަޢުވާގެ ހަރަދު

65. މިމައްސަލައިގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނާނެއެވެ) މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ފާހަގަ ކުރެވުނު ކަންކަން ބަޔާންކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ހަރަދަށް ނުކުތާ:

66. އިސްތިއުނާފު ހަރަދަށް ނުކުތާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] P9189A-04 "[illegible] [illegible]5" [illegible]

މިލްކުވެރިކަމާމެދު ދަޢުވާ ނުކުރާ ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ބުނުމެވެ. މިނުކުތާ ހުށަހެޅި ސަބަބެއް ކަމަށް ފެންނަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި؛

> " ...ރ. އިންނަމާދޫ، މީން، އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ނަންބަރު P9189A-04 "ގިރިހި ނަންބަރު 5" ބޮޑުގެ މިލްކުވެރިޔަކީ ދަޢުވާ ކުރާ ރ. އަލިފުށި، ހަވީރީހިން، ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ދެވުން ޙުކުމަކަށް ނިންމާފައި..."

މިހެން އޮތް އޮތުމުން.

67. މިއީ ތަނަވަސް ފާހަގަކޮށްލަމެވެ. ދަޢުވާގެ އަސާސް އުސޫލުގައި ބިމާ ގުޅޭ، އޭގެ ކުރިން ރ. އިންނަމާދޫ، މީން، އިބްރާހީމް އުމަރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައި އޮތް ބިމެވެ. ނަމަވެސް މިދަޢުވާ ހުށަހެޅި އެއީ އިބްރާހީމް އުމަރުގެ އަތުން ގަތުމަށްފަހު، ދަޢުވާކުރާ ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ބައްޕަ، ރ. އަލިފުށި، ހަވީރީހިން، އިބްރާހީމް އަޙުމަދުގެ ނަމުގައި އޮތް ރަޖިސްޓްރީ ކާޑުގައި ވާތީއެވެ.

68. ދަޢުވާ ކުރިއިރު އޭގެ ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރުގެ ގޮތުގައި އޮތީ، P918A-04-02-G އެވެ. އަދި އޭގެ ނަމަކަށް އޮތީ "ނައިފަރު ބޮޑު" އެވެ.[33] ވެރިފަރާތަކީ އިބްރާހީމް އަޙުމަދުއެވެ.

69. މިދަޢުވާގައި، ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ހުށަހަޅާ ހުޖްޖަތްތަކުގައި، އޭގެ އިބްރާހީމް އުމަރުގެ އަތުން ގަތީ، ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ވަކިން ދިރިއުޅެމުން، ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެން އޭގެ މިލްކުވެރިކަން ހިބާ ގޮތުން ކަމަށެވެ. ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ބައްޕަ އިބްރާހީމް އަޙުމަދަށް މިލްކުވެރިކަން ހިބާ ކުރަން ނުދެވެ. އެހެންކަމުން، އިބްރާހީމް އަޙުމަދުގެ ނަމުން އޭގެ މިލްކުވެރިކަން ދިން ބަދަލުކުރެވިފައިނުވާނެ، ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ނަމަށް ވެއްޖެނަމަ ކަމަށެވެ. މިއާ، މިދަޢުވާ ބާޠިލެވެ.

70. ނަމަވެސް އެފަރާތުގެ ބަޔާނުގައި، އޭގެ ރަޖިސްޓްރީ ކާޑުގައި އޮތީ، ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމްގެ ނަން މައްޗަކަށް ނޫނެވެ. އޮތީގެ ބަދަލު، ރ. އަލިފުށި، ހަވީރީހިން، އިބްރާހީމް އަޙުމަދުގެ ނަން މައްޗަށެވެ. އެހެނީ، މިދަޢުވާގައި ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް ބުނުން ހުށަހަޅައި، އޭގައި ޢާއިޝަތު ޖަނާން އިބްރާހީމް

---

[33] ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީގެ ލޭންޑް ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ނަންބަރު:472/95/2025/1 (30 ޖުލައި 2025) ސިޓީ.

ފައިސާ ދީގެން އޭނާ ގަތް ބޯޓަކަށްވާތީ، އެބޯޓަކީ އޭނާގެ މިލްކިއްޔާތެއް ކަމަށާއި އެބޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރީ ހެއްދިފައި އޮންނަންވާނީ، ފާތިމަތު ޖަމާލް އިސްމާޢީލްގެ ނަން މަތީގައި ކަމަށެވެ. ވީމާ، އެބޯޓުގެ މިލްކުވެރި ފަރާތަކީ ފާތިމަތު ޖަމާލް އިސްމާޢީލް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށާއި، އެ ބޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރީ ފާތިމަތު ޖަމާލް އިސްމާޢީލްގެ ނަމަށް ބަދަލު ކުރުމާއި އަދި އެބޯޓު ފާތިމަތު ޖަމާލް އިސްމާޢީލްއާ ހަވާލު ކުރުމަށް ކޯޓުން އަންގައި ހުކުމް ކޮށްދެއްވުމަށެވެ. ވީމާ، މިދަޢުވާގައި ކޯޓުން ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ދަޢުވާތަކީ ބާޠިލްކަން ސާފެވެ.

71. ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެބޯޓު [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

72. ވީމާ، އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރަޖިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

73. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާ:

74. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކުރާ މައިގަނޑު ވާހަކައަކީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކޯޓު އަމުރަކުން ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ހާލަތުގައި، މައުޟޫޢީ ޘުބޫތު ނެތި [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކުރުމަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ހިމަނާފައެވެ.

75. އެހެންކަމުން، މިނުކުތާގައި ބަލަންޖެހޭނީ، ކޯޓު އަމުރުން [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ. މިނުކުތާއަށް [illegible] ގޮތުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ކުރާ ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދުމުން [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދުން:

76. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް ބަލާއިރު، ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދެވޭނީ ދެ ގޮތަކަށް ބަޔާން [illegible] ފެނެއެވެ. އެއީ، އެކަމަށް [illegible] [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދުމާއި (by request) ކޯޓު އަމުރަކުން [illegible] ހުށަހަޅައިގެން (by application) ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދުމެވެ. ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް ކޮށްދިނުމަށް އެދުން މިދެގޮތް ތަފާތުކޮށްފައިވާތީ، [illegible] [illegible] ބަލައިގެން ނުވާނެއެވެ.

77. މި ދެގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޣައިރު ޙާޟިރުގައި ހުކުމް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާނީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ހާލަތްތަކުގައި [illegible] ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުގެ [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައެވެ.[34] [illegible] ގޮތުން، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ އަސާސީ ސަބަބުތަކެއް

---

[34] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 113 ވަނަ މާއްދާ.

ފުރިހަމަވާންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ހުރަސްއެޅޭނެ ހާލަތެއް ނުވަތަ ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ޝަރުޠުތައް ހަމަނުވާ ހާލަތެއް ނެތްކަން ބަލަންޖެހޭނެއެވެ.[35]

އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ހުށަހަޅާ ދައުވާ:

78. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި، އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރިއަށްގެންދެވެން ނެތް ދައުވާއެއް ކަމުގައިވާ ދައުވާތަކަކީ، ފައިސާ ހޯދުމުގެ ދައުވާ (money claims) އެވެ. އެއީ، ފައިސާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅައިގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުވަތަ ފައިސާގެ އަދަދު ކަނޑައެޅޭނެ ގޮތް ކަނޑައަޅައިގެން ނުކުމެ މުދާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ދައުވާގެ ތެރެއިން މުދާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ފައިސާ ދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ދައުވާ ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ. ނަމަވެސް، ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ބަލާނީ ކުރިން، މުދާ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ނުވަތަ ފޯރުކޮށް ނުދީނަމަ، މުދަލުގެ އަގަކީ ހައިސާ ފައިސާކޮށްގެން ދިނުމަށްވެސް ދައުވާ ކުރެވިދާނެއެވެ.[36]

79. އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުން ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ އެދުމުން، އިތުރުން ސަރުކާރުގެ ޙިއްސާގައި ދައުވާގެ ޒިންމާދާރު ކުރެވިފައި ނެތެވެ. އަދި ދައުވާތަކަށް ހާލަތެއް ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ބަލައިދިނުން ކަމުގެ ނަތީޖާއެއް ނިމިގެން ނެތެވެ. މިކަމުގައި ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ދެކޮޅު އަމިއްލަ ސާބިތުކުރުމުގެ ނިންމުމެއް ނެތެވެ.[37] ނަމަވެސް، ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދެކޮޅު އަމިއްލަ ސަބަބުތަކުގައި ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރީ ބަލައިގެން ކުރިއަށްގެންދިޔަ، އެކަން އެފަރާތުން ލިބުނު އަމަލުތަކެއް އެކަމުގެ ކުރެވުން ބަލަން ދޭނެއެވެ. ސަބަބަކީ، ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރީ ބަލައިގެން ޝަރުޠު ކުރިއަށްގެންދިޔައި ނުވަތަ ބަދަލު ކުރުމުގައި އެކަމަށް އެދި ހުށަހެޅި އަމަލެއް މިނިވަން ތިރީގައިވާ ކުރުމުގެ ހަމަތަކަށް ފެތެއެވެ.[38]

---

[35] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 114 ވަނަ މާއްދާ، 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، ޤާނޫނުގެ 116 ވަނަ މާއްދާ.

[36] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު.

[37] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާ، 111 ވަނަ މާއްދާ، 112 ވަނަ މާއްދާ.

[38] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 124 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

ކޯޓުން [illegible] ހުށަހަޅައިގެން އެދުން:

80. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކޯޓު އަމުރެއް ހޯދައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކޮންމެ ކަމެއް ކުރުމަށްޓަކައި އެކަމަށް އެދި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅަންޖެހޭނެއެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެކާވީސް ވަނަ ބާބަކީ ކޯޓު އަމުރުތައް ހޯދުމަށް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅޭ ޢާއްމު އިޖުރާއަތު ބަޔާންކުރާ ބާބެވެ.

81. [illegible] [illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށް އެދި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެކާވީސް ވަނަ ބާބުގެ ދަށުން، [illegible] ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ އުސޫލެއްގެ ގޮތުން، ފައިސާ ނުހިމެނޭ ދައުވާ (non-money claims) [illegible]. އެއީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިމެނޭ [illegible]. [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި 122 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން ސާފުވެއެވެ.

82. [illegible] [illegible] ކުރާ ހުކުމަކުން މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށް [illegible] ދެ [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މި ދެ ގޮތުގައި [illegible] ކުރަންޖެހޭ ތަފާތު [illegible] [illegible]. އެކަން ދެގޮތުންވެސް، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ކުރާ ހުކުމަކުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

83. ކުރިން [illegible] އެކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުއްވުން، [illegible] [illegible] [illegible] ކުރަންޖެހޭ މައްސަލަތަކާއި ގޮތުން، [illegible] [illegible] ނޯޓިސް ދިނުމުގެ [illegible] ނެތެވެ. ނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ބާބުގައި [illegible] ކޯޓު އަމުރަކާ [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުމުގައި[39] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި

---

[39] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 336 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ސާފުކޮށް ބަޔާން ކޮށްފައިވާ ޝަރުތުތަކުގައި ފުރިހަމަ، އަދި ދަޢުވާ ފަރާތުން ނޯޓިސް ދިނުމާއި[40] އެކަމާމެދު އޭނާ ބުނާ އެއްޗެއް ބަލައި އަޑުއެހުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ. މިޝަރުތުތަކުގައި ކޯޓުން ދޭ ފުރުޞަތު ދެފަރާތުގައި އިންސާފުވެރިކޮށް ހިފެހެއްޓުން ހިމެނެއެވެ.

84. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެޕްލިކޭޝަން ބާބުގެ ދަށުން، ފައިލު ހުށަހެޅުމުގައި ބުނާ ކޮށްދިނުމަށް އެދޭނީ "އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު" މެދުވެރިކޮށެވެ. އެއާއެކު، ކޯޓު އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅާ އާންމު އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަ ކުރަންޖެހޭނީއެވެ. މިއިޖުރާއަތުގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމުން، ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރި ފަރާތަކީ، ކޯޓު އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތެވެ. އެ ދަޢުވާ ޖަވާބުދާރީވާ އެ އަމުރު ބަދަލުވާ ފަރާތެވެ. އަމުރުގެ ބާވަތުގެ ގޮތުގައި "ކޯޓު އަމުރު" މިހެން ޖަހާފައި ބަޔަކުގައި ލިޔުންތަކަށް، ދަޢުވާގައި އެދިފައިވާ ފޮނުވާ/ބުނާ މިސާލަކަށް މުދަލެއް ފޮރުވާފައިވާ ކަށަވަރުވާނަމަ، އެއީ ފުރުޞަތުދިނުމަކަށް، ފައިލު ހުށަހެޅުމުގައި ކޯޓު ބުނެވުނު ކޮށްދިނުމަށް އެދިއްޖެ. ނޫނީ ގޮތުގެ ހުރިގޮތަށް ދަމަހައްޓަން، އެތަނުގައި ދިރިއުޅޭ މިހެން އެތަނުން ނުކުތުމުން، ފައިލު ހުށަހަޅާ ކޯޓުގައި ކޮށްދިނުމަކެވެ. އެކަން ގޮތުގެ ބޭނުމަކަށް، ކޯޓު އަމުރުގެ ބާވަތުތަކަކީ ވާނީ މަދަނީ ދަޢުވާގައި ކޯޓުގައި އެދިފައިވާ ފުރުޞަތު ވަކިން ނަގައި ދިނުމަށް އެދެވޭނެއެވެ. ހަމައެހެންމެ، އަދި ނުހަމަގޮތުން އެދި ސަބަބެއް ކަމަށް ބަޔާންކުރީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގައި ދަޢުވާ އާ ޖަވާބު ފައިލު ހުށަހެޅުމަށްވެސް، ނުވަތަ މުއްދަތުގައި ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށްވެސް، އެ ސަބަބެވެ.

85. ކޯޓު އަމުރުގެ އިޖުރާއަތު މެދުވެރިކޮށް، ފައިލު ހުށަހެޅުމުގައި ކޯޓު ބުނެވުނު ކަނޑައެޅުމަށް އެދުމުން، އެފަދަ ކަމެއްގައި ކޯޓުން ކުރާނީ އަމުރުކުރާނެއެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 124 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އަމުރު ދަޢުވާ ފަރާތުން ބާޠިލު ކުރުމަށް ނުވަތަ ބަދަލު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާނީ މިއަމުރުގައެވެ. ފައިލު ހުށަހެޅުމުގައި ކޮށްފައިވާ އިޖުރާއަތު ނުވާ ގޮތު އަމުރުކުރާ އޮންނަނީ 124 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މިއަމުރު

---

[40] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 237 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

ޝާހިދު ކުރަން ނުވަތަ [illegible] ބޭނުން، ޖިނާޔަތުގެ ކޭސް [illegible]
[illegible] ނުވާނެއެވެ.

[illegible] އިޖުރާއަތުގެ ދަށުން [illegible]؟

86. ހުކުމެއް [illegible] ނުވެއެވެ.

87. [illegible] ދެކެއެވެ.

88. [illegible]

ބަންދުކުރެވިއްޖެނަމަ، މި މަރުކަޒުގައިވެސް، މި ދަޢުވާގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ގޮތުން ފަހިއާއަރަން ގޮތް ނިންމެވޭނެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "ކޯޓުން ފެންނަ ގޮތަކަށް" ކޯޓުން ބުނާފަ ކަމަށް އިޚްތިޔާރު ދިފާޢުވަނީ، އަދާލަތުވަންތަ ބޭބޭ ގައި ކަމާ ކާރު އިޖުރާއަތުގެ ދަށުން އަމިއްލަ ބޭސްތަކުގައި ބުނާފަ ކޯޓުތަކުގައި އެއީ ހުށަހަޅާފައިވުމުން، ކޯޓުން ބަލަނީ މިދަންނަވާ ކަންކަމުގައި ބަލައިގަނެވޭ ގޮތް ނިންމާނޭގޮތެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލަ:

89. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކީ، ބަލާއިރު، ކުރީގައިވާ ދުއްވާ ސާފުވެ. ދުއްވާއަރި، ދުއްވާކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ފަހަރު ދިޔުމުން ގެއް ބާޖެއް، ދުއްވާކަށް ފާހަގަ ނުކުމުގައި ދެކުނުޖެހި ކުރުމުގެ ބަރުވެގައި ދުއްވާކަށް ފާހަގަ ބައްޓަގެ ނުކުމުގައި ދެކުނުޖެހިކަންވައި އެއް ކަމުގެ ދުސްޓާޤްއެވެ. ބޮޑު ގޮތުވެއްކަމުގެ މުއްދަތުގެ ކުރުވިހި ކަންމު ބައްދަލު މުދަލަށްކަމުވެއްސާ، އެބޮޑު ގެއްމަރުބޮޑުގާ ފައިސާ 3.6 މިލިއަން ރުފިޔާ ދިނީ، ދުއްވާކަށް ފާހަގަކުރުން ކަމަށް ބުނުއްވެ. އެކަން ސާބިތު ކުރުމަށް ދުއްވާކަށް ފާހަގަކުރުން ސަފަރި ހުރި އަދި ކިބައި ހުރި ހުށަހަޅާފައި އެއްކަމަށް އެދިގެއްވެ.

90. ދުއްވާއާއިކު ދުއްވާކަށް ފާހަގަކުރުން ވަޒީރު އަމުރަކަށް އެދުނުވެ.[41] އެވަގުތު އަމުރަކީ ސަރުކާރުގެ މިދުއްވާއާމެދު ފައިސާވުމަށް ގެއްލި ނިންމުމުގެ ކަރަށް، އެ ބޭސްމުދާ އިބްރާ އަށަން އެއްވެސް މުއްދަތުގައި ކުރުން ވަޒީރު ގޮތުން ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުން ނުކުރިއްމަށް އެދުނު ވަޒީރު އަމުރެވެ.

91. ދުއްވާގެ ޕިއްނުކުރާއި ވަޒީރު އަމުރުގެ ޕިއްނުކުރެއް ދުއްވާ ބައްދަލު ފާހަގަކުރުން ވަރަށް ޒިޔާދަ ބޮޑުސްޓާރާޖް ކޯޓު މުދަލުކަން ބައްދަލު ކަރަށްވަމުއެވެ.[42] އަދި ވަޒީރު އަމުރާއި ގެއް ގޮތުން، ދުއްވާ ބައްދަލު ފާހަގަކުރުން

---

[41] 05 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ޕޭޖު 32.

[42] ބައްލަވާ ޕޭޖު ބައްދަލުކުރިކަމުގެ ދިޔައިން (ޕޭޖު 51) އަދި ވަޒީރު އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ޕޭޖު ބައްދަލުކުރިކަމުގެ ދިޔައިން (08 ޑިސެމްބަރު 2022)

ޖަވާބުދާރީވުން ވެފައިވެއެވެ.[43] ވަގުތީ އަމުރާއެކު ކޯޓުން ނިކުމެ، ވަގުތީ ގޮތުން [illegible] އިތުރު އެހެން އެއްވެސް މުޢާމަލާތެއް ކޮށްގެން ނުވާނެ ކަމެވެ.[44]

92. ވަގުތީ އަމުރަށް ޖަވާބު ދިނުމަށްފަހު، ދައުލަތުގެ ވިސްނުންތަކާއި ބަޔާންވެ، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދައުވާއަށް ޖަވާބު ހުށަހަޅައި ނިންމައެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިޔައިރުވެސް، އެމުއްދަތު އިތުރުކުރުމުގެވެސް ނުދެއެވެ. އެހެންވެ، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެދުނު ފަދައިން ޤާނޫނުގައި ބުނާގޮތުން މިމައްސަލަ ނިންމައި ދިނުމަށެވެ.

ދައުވާ ކުރި ފަރާތުން ފުރަތަމަ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުން:

93. މިދައުވާއަކީ ހަމައެކަނި ފައިސާ ނަގުދު މުދަލުގެ ބަދަލުގައި އޭގެ އަގު ދިނުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބޮޑު ހުށަހެޅި ދައުވާއެއް ނޫނެވެ. މިދައުވާއަކީ މުދަލު އޭގެ ޢައިން ހޯދުމަށްޓަކައި މުދަލުގެ މިލްކުވެރި ފަރާތަށް ދައުވާކުރި ފަރާތް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާއެކެވެ.

94. ދައުވާކުރި ފަރާތުން، 26 ޖުލައި 2023 ގައި ކޯޓު އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު (ފޯމު 31) ހުށަހަޅައިގެން، މިދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ބާޠިލުކުރުމަށް ނިންމައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅައެވެ. ކޯޓު އަމުރު ނެރެދިނުމަށް އެދިފައިވަނީ، ވަގުތީ އަމުރަށް އިސްތިސްނާ އަދިވެސް ޖަވާބުދާރީވެ އަދި ވިއްކުމާއި ބަދަލުކުރުން މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 103 ވަނަ މާއްދާ އަދި 106 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޢަމަލު ހުށަހަޅާފައި ނުފޫޒުކަން ބަޔާން ކޮށްފައި އޮތެވެ.[45] އަދި ނިންމާފައިވަނީ އެދިފައިވަނީ ސަބަބުތަކެއް ނެތެވެ. ދައުވާ ޝަރީޢަތުގައި ބާޠިލު ކުރުމުގެ ކުރިން އަދި ކޯޓު އަމުރު އެދޭ އިޖުރާއާތުގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމުން 12 ފެބުރުއަރީ 2023 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ،

> "...ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 ޤަޟިއްޔާ އާއި ގުޅިގެން، މިދައުވާގައި މުދަލުގެ މިލްކުވެރިކަން ބަދަލުވުމަށް އެއްވެސް ތަސައްރުފުކުރުން ނުކުރުމަށް ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެފައިވާއިރު، ނެރެދިނުމުގެ އެކުގައި ކޯޓު އަމުރުގައިވާ ކަންކަމާ

---

[43] ކޯޓު އަމުރުގެ ޖަވާބުގެ ދަށުގައި 08 ފެބުރުއަރީ 2022 ގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ވަގުތު ހުށަހެޅި ބަޔާން

[44] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:144-B13/VA/2022/04 (21 ޑިސެންބަރު 2022) "ވަގުތީ އަމުރު"

[45] ކޯޓު އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު (ފޯމު 31) 26 ޖުލައި 2023

މި ދައުލަތުގެ މައުސޫލުތަކުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރާއި ނިސްބަތްވާ އިދާރާތަކުން ކޯޓު އަމުރުތަކަށް
ގޮތުގައި ސަރުކާރުންނާއި، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިދާރާތަކުން ގޮތުން ކޯޓު އަމުރު
ނުނުދޫކޮށްނުކުރާނެ ކަމަށް މިގޮތުން ނުވާކަން ނިންމައިދީފައެވެ."

މިފަދައިންނެވެ.

95. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ތަންފީޛީ ދައުވާތަކުގައި ދައުވާކުރަން ޖަވާބު ހުށަހަޅާފައި ނުވާނަމަ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ކޯޓު އަމުރުގެ އިޖުރާއަތުގެ ދަށުން ޤައިދު ބާސިތުގައި ބުކާތު ދިނުމަށް އެދުމުން، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތުން، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ދެން ހަމަޖެހިގޮތް ކުރަންވީގޮތާއި އެފަރާތުން ޒިންމާވާގޮތް ސިޓީން ސާފުކޮށްފައެވެ.[46]

ދައުވާ ކުރި ފަރާތުން ދެވަނަފަހަރު ހުށަހެޅުން:

96. 13 ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި ކޯޓު އަމުރަށް އެދޭ ފޯމު (ފޯމު 31) ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ދެވަނަ ފަހަރަށް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައެވެ. މިފަހަރުގެ ހުށަހެޅުމުގައި، މިމައްސަލައިގައި ޤައިދު ބާސިތުގައި ބުކާތު ތަންފީޛުކުރަން އެދި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައެވެ. އަދި މިއަމުރުތަކަށް ތަންފީޛުކުރަން އެދިފައިވަނީ [illegible] ނުވެއެވެ.

97. މައްސަލާ ހުށަހެޅުމުގެފަހުން 28 ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ގޮތް ނިންމާފައެވެ.[47] ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމުގައި އެކޯޓުން ބުނެފައިވަނީ،

> "....އަށް ނިންމަވާފައިވާ، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެކިބާބުތަކުގެ ބޭނުމުގައި
> ބާރު "ކޯޓު އަމުރު" ކަމަށްވާތީ، މަދަނީ އުޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 237 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
> އަމުރުކުރުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތަށް ޢަދުލުވެރި ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ޢަދުލު ފުރިހަމަ ދީފައިވާތީ،
> އެއީ، ހުކުމެއް ފަދަ ބޮޑު ބާރުތަކެއް ފަރާތަށް ޢަދުލު ފުރިހަމަ ދީފައިވާތީ އެއީ،
> ޝަރުޢީ ކޯޓުގައި ކުރު ބާރުތަކެއް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 124 ވަނަ މާއްދާގެ
> ދަށުން ބަޔާން ނުކުރާ ތަންފީޛުކުރާނެ ޚިލާފު އެއް ބާރުތަކެއް ކުރާ ފަރާތެއްވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
> ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މިމައްސަލައިގައި
> އިސްތިސްނާކުރެވޭނެ ސަބަބުތަކެއް ވެއްޖެނަމަ ބުނެވޭ، ދަޢުވާކުރި ފަރާތުން އަދާނުކޮށް ފަހަރެއްގައި
> ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ޤައިދު ބާސިތުގައި ބުކާތުކުރަން އެކަމެއް އިސްތިސްނާ ކަމަކަށް

---

[46] ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ވަކީލު ފޯމުގެ ނަންބަރު:LC/LT/2023/13 (13 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީ.

[47] 144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) "ކޯޓު އަމުރަށް އެދި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާ ނިންމިގޮތް"

ޝަރީޢަތުން ނުދެވޭތީ، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ގުޅުންހުރި ބަޔަކު ނުވަތަ ބަޔަކުގެ ކަމެއް ނުވަތަ
ނުލިބި، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދައުލަތުގެ ބަދަލު ހުށަހަޅަން ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

98. ދައުވާ ރައްދުވާ ފަރާތުން ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[48] ދައުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅާފައިވަނީ، މި ނިންމުން ނިންމި ފަހުން ކަމަށް ދައުވާ ރައްދުވާ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން ބުރަވެއެވެ.

ދައުވާގެ ދިފާޢު:

99. ދައުވާ ރައްދުވާ ފަރާތުން "ދައުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅާ ފޯމު" ހުށަހަޅާފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 146 މާއްދާގެ ދަށުން ދިފާޢުގެ ބަޔާން ހުށަހަޅަން އޮންނަ 02 އޮގަސްޓް 2023 ގެ 14:00 ގެ ކުރިން ހިއްސާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ސިޓީން ކޯޓުން އަންގާފައިވެއެވެ. މި އެންގުމާއެކު، ދައުވާގެ ދިފާޢު ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހިއްސާކުރިކަމަށް ތަންފީޒުކޮށްފައިވެއެވެ.[49]

100. ސިޓީ ކޯޓުގެ މި އެންގުމަށް އިޖާބަ ދިނުމުގެ ގޮތުން، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން 2 އޮގަސްޓް 2023 ގައި ފޮނުވި ލިޔުމުގައި އެދިފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ ސާދަ ވަނަ ބާބު (ޝަރީޢަތް ހިންގުމާއި ނުލައި މައްސަލަ ނިންމުން) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޖުރާއަތު އެއްގޮތަށް މިމައްސަލަ ނިންމައި ދިނުމަށް އެދިފައެވެ. އަދި ދައުވާ ކޯޓު ބަލާފައިވާ އެންގުމަށް ދިނުން ހުށަހަޅާފައި އިޖުރާއާތު ސީދާ ދިފާޢުގެ ބަޔާން ހުށަހަޅާފައެވެ.

---

[48] "ދައުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅާ ފޯމު" (ފޯމު 7) (ނޯޓް: މިދައުވާގެ ދިފާޢު ހުށަހަޅާ ފޯމުގައި ގުޅުމާ ބެހޭ ޝަރީޢަތުން، 15 މާރިޗު 2022 އެޗް. ސީ.) ދައުވާގެ ފޯމު ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ސަރުކިއުލަރއިންނެވެ.

[49] 15 މާރިޗު 2023 ގައި ސިޓީ ކޯޓުން ދައުވާ ކުރާ ފަރާތަށް ފޮނުވި ލިޔުން.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) "ޙުކުމް ތަންފީޛީ އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ހުކުމްތަކުގެ ނިންމުންތަކާ" ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުން:

101. މަތީގައި ބަޔާންކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނާއި އެއްގޮތް ނިންމުމަކަށް ނުވާކަމަށް ފެނިގެން، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން، އެނިންމުން 06 މާރިޗް 2023 ގައި ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރިއެވެ. އެހެންކަމުން، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ދިންނަވަ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ.

ދަޢުވާ ކުރާ ފަރާތުގެ ޖިންސަ ހުށަހެޅުން:

102. ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން 10 މާރިޗް 2023 ގައި "ސަޕްލިމެންޓްގެ އަޑުއެހުމެއް ބާއްވައިދިނުމަށް ދުވަހެއް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދޭ ފޯމު" (ފޯމު 5) ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް މި ހުށަހެޅުމާއި ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތެއް ފެންނާކަށް ނެތެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) "ޙުކުމް ތަންފީޛީ އަމުރަށް އެދި ހުށަހެޅި ހުކުމްތަކުގެ ނިންމުންތަކާ" ހައިކޯޓުން ބަލައި ނިންމެވުން:

103. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު:2023/HC-A/127 ޤަޟިއްޔާއިން ހުކުމްކުރުން ކަންކަން ބަލައިގަނެ، 17 ޖެނުއަރީ 2024ގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:144-B13/EN/2023/02 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) ނިންމުން ބާޠިލު ކުރިއެވެ. އަދި ހައިކޯޓުގެ އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެ އިޖްރާއަތުގެ އަލިގައި، އަދި ބުރަވެރިކަމުގެ ދުވަސް ބުނެވުނު އަދި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޤަވާޢިދުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަމުރު ބަލައި ސިވިލް ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެކޯޓަށް ފޮނުވުމަށް ނިންމިއެވެ.

ޢަދުލު ދެކި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ބަލާ ނިންމި ގޮތް:

104. ދަޢުވާކާ ޖަވާބުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތުގައި ކުރިއަށްނުގެންދިއުމަށް އެދި ހުށަހެޅި މައްސަލަ ދެވަނަ ފަހަރަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމުގައި އޮތީ؛

> " ދެންފަހެ، އިސްލާމް ބަނދަރުގެ ސަރަޙައްދުގައި އެޅުވޭ މަގެއް ހުރުމުން، ރ.އިންނަމާދޫ، މީރު، އިސްލާހުގެ އެވަރުގެ ނަމްބަރު ޝަރީޢަތް ގުޅިގެން ކާރުފަތު ނަމްބަރު P9189A-04 "މީރިރި ނަމްބަރު 5" ކޯޓުގެ މުޤާބިލުގައިވާ ދަޢުވާކާ ޙ.ސައިފް، ރަށުރިޔާ، ޕާލިމް ޖަހައި އިސްލާހު ކުރުމުގައި ކާސްޓަމަރުގެ ދަތުރު ނަޒަރު ނިންމުމުގައި، ދަޢުވާލިބި ފަރާތުގެ ޢަމަލު ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތުކޮށްނުދެވޭތީއެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

ވާޤިޢާ އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ:

105. މިޤައި އިސްތިއުނާފުން މިހާތަނަށް ހައިކޯޓުގެ ނަމްބަރު:2023/HC-A/127 ގެ ސިޓީއާއިން ބަލައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަމްބަރު:144-B13/EN/2023/02 (28 ޑިސެމްބަރު 2023) ނިންމުމުން ބާޠިލުކޮށް އަލުން ބެލުމަށް އެދުނު މައްސަލައިގެ ގޮތުގައި، އަލުން ބަލައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމީމެވެ.

106. މިއިސްތިއުނާފުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ މައިގަނޑު ސަބަބުތަކަކީ، ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތުގައި ބަލަމުންދާ ބާރުތަކުގައި، ހެކި ވަޒަންކޮށްފައި ނުވާ ފޯމުލާއި ފާޑުކިޔުމާއި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެކިދޭ ވަނަ ބާބުގެ ދަށުން ބަޔާންކުރާ ކޯޓު އަމުރުގެ އިޖުރާއަތުގެ ދަށުން ޤަޟިއްޔާ ޝަރީޢަތުގައި ބަލާފަ ކުރީ ބާރުތަކުގައި، އަމުރު ދަށުގެ ފާޅުކޮށް ނުކޮށް ނިންމާއި ޖަވާބުދާރީވުން ފުރުސަތު ދިނުމާއި މިންކުރުމަށް ފުރުސަތު ލިބިގެންވާ ގޮތަށް ކަމަށް ކޯޓުގެ ބަޔާންކުރަނީ ވާހަކައެވެ.

ނިންމުން:

107. މިމައްސަލަ ދަށު ކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދިޔައީ 07 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައެވެ. 25 ފެބުރުއަރީ 2024 ގައި ދަށު ކޯޓުން ނިންމުމާއި ހަމައަށް، މިމައްސަލާގެ އިޖުރާއީ ނިންމުންތަކެވެ. އިންސާފު

ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ދުސްތޫރުގެ މައްޗަށް ފައިސަލާކުރާ ކަމަށް ބުނެފައިވާ ކުރިން އަދި ޝަރީޢަތުން، ދަރު ޤާޟީއާ ކައިޤާޟީއާ ދުނިޔާ އިޖުރާއީ ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުން ދިރާސާކުރި ފޮރުމު "ދުވާވާ" ގެ އަމަލާއި އެކުގައި މަސައްކަތް ދިރާސާކުރެވޭ. ސާފުވަނީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުކުން ޝަރީޢަތް ކުރަން އެއް ނުވާގޮތަށް ކޮށްދެއްވާފަ؟ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އެންމެ މަތީ މަޤްޞަދަކީ، ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ މަދަނީ މައްސަލަތަކަށް، އަދުލުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު، އަދި އެކަށީގެންވާ އަވަސް ޙައްލެއް ހޯދައިދިނުމެވެ، ގޮތުން ނިންމުމަށް މަގު ފަހިކޮށްދިނުމެވެ. މިގޮތުން ކަންކަން ފަހިކޮށްދޭނެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ހިންގުމަށް ޢަމަލުކުރަން ޖެހޭނެ ގޮތެވެ.

108. ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތަކާއި އެއްގޮތަށް ކަންކުރުމުގެ މުހިންމުކަމާއި އެކަންކަން ކުރަންވީ ގޮތް ސަބަބުތަކާއި ބަޔާންކުރާ ކަމަކަށް ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ދަށުން ކުރިމަތިލާ ބަދަލު ނުކުރެވޭނެ ކަމުގައި ޤާނޫނު ބާރުގައި އޮތް ނަމަވެސް ބަޔާންކުރުމަށް ޝަރީޢަތް އެކު ގޮތާއި މިކަންކަން ބެލުމަށް، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އޮޅުންފިލުވާ ބާބުގެ ދަށުން ޝަރީޢަތް ހިނގުމުގައި ބާކީ ކަނޑައަޅާފައި އޮތުމުން، ފަރާތްތަކުން ބާރުލީ ކަމަށް ބަލަން. އެކަންކަން ބެލުމުން ފޯރުކޮށްދީ، އަމަލުކުރުމުގައި ހުށަހަޅާ ކަމުގައި ބާކީ ކުރުމުން ނިންމާކަމާ އެންމެ ޢަމަލުކުރަ ޖެހޭ ގޮތް ބަޔާންކުރުމުން ސަބަބުތަކާ ކުރުމުން ބަލާނަމަ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 123 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ފަރާތްތަކުން ހުށަހެޅި ބާރުގެ ދަށުން ކުރުމަށް ކަމެވެ.

109. މިގޮތަށް ބާރުލީގައި އިޖުރާއީ ކަންކަމުގެ ޙާލަތު ގުޅުންހުރި ހިސާބުތަކުން ބަލައި ބަދަލު ހިފެން، ދަށު މަދަނީ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތަކުގެ ދަށުން މަތި މަދަނީ ޤާނޫނު ފަހަރެއް، އިންސާފު ލިބުން ދުރުކުރުން ސަބަބެއް. ޝަރީޢަތް ބާރުލީގައި ބާކީ ކުރުމުގެ އެއްބާރު ޤާނޫނުގައި ބާރުލީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަދަލު ކުރުމަށް ނުވަތަ ބާކީ ކުރުމަށް ދޫކޮށް ސަބަބެއް. ނަމަވެސް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އޮޅުންފިލުވާ ބާބުގެ ދަށުން ބާރުލީ ޤާނޫނު އަމަލުގެ ދަށުން ޝަރީޢަތް ބާރުލީގައި ބާކީ ކުރުމަށް އަދާކުރުމުގެ މަޢުލޫމާތު ދިނުމުގައި، ޤާނޫނު އަމަލުގައި ގެނެސް އަމަލު ކުރެވޭ ވަރަށް

ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގައި، އެ ދަޢުވާއެއް ދިފާޢު ކުރެވިދާނެ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ބަޔާން ކުރުމުން، އެކަމަށް ބަލައި، ޤައިދު [illegible] ހުކުމް ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، ދިފާޢު ހުށަހަޅައިގެން ޝަރީޢަތް ހިންގުމަށް [illegible] ނިންމުމަކީ، މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] ކަމެވެ. [illegible] މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] ނަގައިގެން އިންސާފު [illegible] ކަންކަން ކުރުމަށް ފުރުސަތު ދިނުމަކީ ޢަދުލުވެރި ގޮތެއް ނޫނެވެ.

110. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު މަސްއަލަތަކުގައި ހައިކޯޓުން އަމަލު ކުރަންޖެހޭ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރަނީ [illegible] ގޮތުން ބަލައި، [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުން [illegible] [illegible] މަސްއަލަތަކާމެދު ހައިކޯޓުން އަމަލު ކުރަންވީ ގޮތެވެ.

111. މަސްއަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަމައެކަނި އިޖުރާއީ ނުކުތާތަކެއްގެ [illegible] [illegible]، ދަށު ކޯޓަށް [illegible] [illegible] އިޖުރާއީ މަސްއަލަތަކުގެ [illegible] ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. ވީމާ، [illegible] [illegible] [illegible] އިޖުރާއީ ގޮތުން ދަށު ކޯޓުން ނިންމާ ނިންމުމެއް ދަށު ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، ދަށު ކޯޓުން އެމަސްއަލައެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ.[50]

112. ފަރާތުން ކުރި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި ދަޢުވާ އާއި އެދަޢުވާގެ ދިފާޢު [illegible] ހުށަހަޅައި [illegible] އަދި އެދަޢުވާ ދިފާޢު [illegible] ދަޢުވާގެ [illegible] ކުރިންސުރެ، ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮތްކަން އެނގެން އޮތުމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[50] ޤާނޫނު ނަންބަރު: 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ) އަދި (ނ).

ކަނޑައަޅައި ދަޢުވާގެ ދިފާޢުއާއެކު މިމައްސަލަ ދަށުކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަމުރުކޮށް މިމައްސަލަ ނިންމީމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމްގެ ރައުޔު

113. ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން[51]

114. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުސޫލުގެ ގޮތުން[52] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅަންވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[53] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަބަބެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ.[54] އަދި، ސަބަބެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[55]

---

[51] [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

[52] މިކަމުގައި ދެވޭ އިސްތިސްނާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

[53] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[54] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[55] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ހުކުމް

[illegible]، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުކުމުން، ހ. ނައިވަރު، ހަވީރީހިޔާ، ފާތިމަތު ޒާހިރް އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 މައްސަލައިން ކޮށްފައިވާ ހުކުމް ބާތިލުކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4598-CVC-2022 މައްސަލައިގައި ދައުވާލިބޭ ހ. ނައިވަރު، ހަވީރީހިޔާ، އިބްރާހީމް [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ދިފާޢުއަށް [illegible] ޝަރީޢަތަށް ހިންގުމަށް ފޮނުވުމަށް ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ފޮނުވުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކުރީމެވެ.

މި މައްސަލަ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަމީމް